

POSTANOWIENIE

Dnia 7 października 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z wniosku A.U.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w W.
z udziałem M. Spółki z o.o. w W.
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 7 października 2021 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 26 czerwca 2020 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 26 czerwca 2020 r., oddalił apelację odwołującego się A. U. od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 7 lutego 2018 r., wydanego w sprawie przy udziale zainteresowanego M. Spółka z o.o. w W. (dalej jako Spółka), oddalającego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W. z dnia 26 lipca 2016 r. stwierdzającej, że odwołujący się w okresie od dnia 1 czerwca 2014 r. do dnia 31 stycznia 2016 r., nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę jako pracownik Spółki, lecz z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej jako wspólnik jednoosobowej Spółki (pkt I) oraz zasądził od odwołującego się na rzecz

organu rentowego kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w instancji odwoławczej (pkt II).

Sądy *meriti* wskazały, że praca wykonywana przez odwołującego się na rzecz Spółki nie nosiła cech podporządkowania, które zgodnie z art. 22 § 1 k.p. jest na tyle istotną przesłanką stosunku pracy, że jego brak jest wystarczający do uznania, iż praca nie jest świadczona w ramach stosunku pracy. Odwołujący się - jako większościowy współwłaściciel posiadający 99% udziałów w Spółce i jednocześnie będący jej prezesem zarządu - decydował o kierunku rozwoju działalności Spółki oraz o wszystkich kluczowych kwestiach. A zatem należało go traktować jak jedyne go wspólnika Spółki, mimo że formalnie pozostawał jedynie większościowym udziałowcem, ponieważ E.N., posiadając 1% udziałów była w istocie udziałowcem iluzorycznym, a poza tym nie zostało w żaden sposób wykazane, aby miała ona jakikolwiek udział w zarządzaniu Spółką. Jedyny (lub „niemal jedyny”) wspólnik spółki z ograniczoną odpowiedzialnością nie powinien uzyskać statusu pracowniczego. Stąd podlega on ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzenia działalności pozarolniczej po myśli art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 423 ze zm., dalej jako ustawa systemowa) jako wspólnik jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

Odwołujący się w całości zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego skargą kasacyjną, domagając się uchylenia zaskarżonego wyroku co do pkt I w części, w jakiej Sąd Apelacyjny odmówił zmiany wyroku Sądu Okręgowego polegającej na uznaniu, iż w wspornym okresie nie podlegał on ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, a także w całości co do pkt II i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu, a także o zasądzenie od organu rentowego na rzecz skarżącego zwrotu kosztów postępowania.

W skardze kasacyjnej zarzucono naruszenie przepisów prawa materialnego - art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 8 ust. 6 pkt 4 oraz art. 12 ust. 1 ustawy systemowej, przez ich błędną wykładnię i błędne zastosowanie w sytuacji, gdy mimo że Spółka, z którą skarżący zawarł umowę o pracę nie była jednoosobową spółką z ograniczoną odpowiedzialnością Sąd Apelacyjny zrównał skutki prawne

uczestnictwa w spółce z jednym dominującym wspólnikiem ze skutkami prawnymi działania w ramach spółki jednoosobowej, a w konsekwencji uznanie, że skarżący podlega ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu oraz wypadkowemu, podczas gdy prawidłowe zastosowanie tych przepisów prowadzi do ustalenia, że nie podlega on tym ubezpieczeniom, jako że nie jest jedynym wspólnikiem jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał na potrzebę wykładni art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej z uwagi na rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych, które prezentują dwa zasadnicze kierunki wykładni tych przepisów, tj. zakładający, że nie można przypisać obowiązku ubezpieczeń emerytalnych wspólnikom innych spółek kapitałowych niż spółki ściśle jednoosobowe skoro powołany przepis nie wymienia innych osób niż osoby będące jedynymi wspólnikami oraz przeciwny, zakładający, że zasada powszechności ubezpieczeń społecznych oraz konstytucyjna gwarancja prawa do zabezpieczenia społecznego nakazuje rozciągać obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym także na wspólników spółek, którzy są wspólnikami o dominującym charakterze.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek, gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich stanowi art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), ale skarżący nie wykazał występowania tej przesłanki w sprawie.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na twierdzeniu o istnieniu potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 23 maja 2018 r., I CSK 31/18, LEX nr 2508113; z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 424365). Powołanie się na tę przyczynę kasacyjną zakłada więc nie tylko wskazanie przepisu prawa i stwierdzenie, że - w ocenie skarżącego - wywołuje on wątpliwości. Konieczne jest również wykazanie, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, wyjaśnienie na czym one polegają, ich uzasadnienie, a także wskazanie rozbieżnych wariantów interpretacyjnych, z odwołaniem się do dotychczasowych poglądów orzecznictwa i dostępnego piśmiennictwa (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 571/17, LEX nr 2497706), a w szczególności przytoczenie i poddanie analizie rozbieżnych orzeczeń sądów w celu wykazania, że rozbieżności te mają swoje źródło w różnej wykładni przepisu, bądź też przedstawienia argumentów wskazujących, że wykładnia przeprowadzona przez sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2018 r., III UK 123/17, LEX nr 2496319). Jeżeli konkretny przepis był już przedmiotem wykładni w judykaturze, a interpretacja ta jest w ocenie skarżącego nieuzasadniona, nieodzowne jest również przedstawienie racji, które przemawiają za zmianą dotychczasowej linii interpretacyjnej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 20 listopada 2015 r., III CSK 269/15, LEX nr 1982406; z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, LEX nr 2054493).

Przedstawione w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania kwestie z uwagi na omawianą przesłankę rozbieżności w wykładni art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej w rzeczywistości nie występują. Po pierwsze, kwestia dopuszczalności zatrudnienia wspólnika większościowego spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w reżimie umowy o pracę, a co za tym idzie możliwości podlegania ubezpieczeniom społecznym z tego tytułu została już rozstrzygnięta, gdyż Sąd Najwyższy jednolicie przyjmuje, że wspólnik, który ma większościowe udziały w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością nie może korzystać z ubezpieczenia społecznego jako pracownik (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 3 lipca 2011 r., I UK 8/11, OSNP 2012 nr 17-18, poz. 225, LEX nr 1043990 oraz z dnia 11 września 2013 r., II UK 36/13, LEX nr 1391783 czy postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 2020 r., III UK 82/19, LEX nr 3168960). Po drugie, w wyrokach z dnia 24 lutego 2021 r., III USKP 31/21 (LEX nr 3123199 i powołane tam orzeczenia) oraz z dnia 3 lipca 2019 r., II UK 24/18 (OSNP 2020 nr 8, poz. 32), Sąd Najwyższy stwierdził, że wspólnik dwuosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, który posiada część udziałów zapewniającą mu prawo do samodzielnego decydowania o wynikach zgromadzenia wspólników i niemal wyłączne prawo do zysku oraz który - wskutek pełnienia funkcji jednoosobowego zarządu - ma nieskrępowaną możliwość samodzielnego decydowania o bieżącej działalności spółki, podlega ubezpieczeniom społecznym jako osoba prowadząca działalność pozarolniczą na podstawie art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej. Także w wyroku z dnia 5 marca 2020 r., III UK 36/19 (OSNP 2021 nr 6, poz. 65), Sąd Najwyższy uznał, że wspólnik dwuosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, który posiada część udziałów zapewniającą mu prawo do samodzielnego decydowania o wynikach zgromadzenia wspólników i niemal wyłączne prawo do zysku oraz który - wskutek pełnienia funkcji jednoosobowego zarządu - ma nieskrępowaną możliwość samodzielnego decydowania o bieżącej działalności spółki, podlega ubezpieczeniom społecznym jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność (art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej). Odnosząc się do zarzutów naruszenia art. 8 ust. 6 pkt 4 w związku z art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy systemowej oraz art. 8 ust. 1 i art. 8 ust. 6 pkt 1 w związku z art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy systemowej w orzeczeniu

tym przypomniano, że w pełni uprawnione jest odwołanie się do argumentacji, którą posłużył się Sąd Najwyższy w sprawach, w których zakwestionowano możliwość podlegania przez dominujących wspólników spółek z ograniczoną odpowiedzialnością pracowniczemu ubezpieczeniu społecznemu, przyjmując, że nie może być uznane za zatrudnienie pracownicze zatrudnienie dominującego wspólnika w sytuacji, gdy udział innych wspólników w kapitale zakładowym spółki jest tak mały, że pozostaje iluzoryczny (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 7 kwietnia 2010 r., II UK 177/09, OSP 2012 nr 1, poz. 8; z dnia 3 sierpnia 2011 r., I UK 8/11, LEX nr 1043990; z dnia 7 marca 2018 r., I UK 575/16, LEX nr 2488094; z dnia 13 marca 2018 r., I UK 27/17, LEX nr 2508640).

W orzecznictwie tym trafnie stwierdza się bowiem, że z perspektywy prawa ubezpieczeń społecznych tego rodzaju spółkę należy traktować jak spółkę jednoosobową. Spółka dwuosobowa, w której jeden ze wspólników zachował 97,5 na 100 udziałów, ma bowiem pozycję właścicielską tak dalece dominującą, że nie może być własnym pracodawcą. Taka skala większości udziałów (przewagi głosów) oraz sposób jej wykorzystywania nakazuje traktować stosunki pracy w wieloosobowej spółce z ograniczoną odpowiedzialnością na równi ze stosunkami w spółce jednoosobowej. Tytułem podlegania ubezpieczeniom społecznym jest wówczas posiadanie przez wspólnika takiej spółki dwuosobowej statusu wspólnika spółki *de facto* jednoosobowej (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2019 r., II UK 114/18, niepublikowany).

W tym kontekście stwierdzić trzeba, że skarżący nie wykazał wystąpienia przesłanek uzasadniających przyjęcie skargi do rozpoznania, bowiem nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii wykładni tych przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNAPiUS - wkładka z 2003 nr 13, poz. 5).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

as

